

Warszawa, 16 października 2025 r.

**KOMENDA GŁÓWNA STRAŻY GRANICZNEJ
BIURO KONTROLI**

Informacja o wynikach kontroli

na temat: „*Prowadzenie postępowań w sprawach o wykroczenia*”

- I. Podstawa prawna kontroli.
Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej.¹
- II. Podmiot kontrolowany.
Placówka Straży Granicznej w Łodzi², 94-328 Łódź, ul. gen. S. Maczka 35.
- III. Tryb kontroli.
Zwykły.
- IV. Termin kontroli.
Planowo od 24 marca 2025 r. do 6 czerwca 2025 r., w tym w siedzibie jednostki kontrolowanej od 24 marca 2025 r. do 28 marca 2025 r.
- V. Przedmiot kontroli.
Sposób realizacji sposobu realizacji czynności w związku z prowadzeniem postępowań w sprawach o wykroczenia.
- VI. Okres objęty kontrolą.
Od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r.
- VII. Ustalenia kontroli.

W świetle dokonanych ustaleń na podstawie wyników dotyczących próby do kontroli, a także przyjętych kryteriów i mierników, czynności realizowane w jednostce kontrolowanej związane z prowadzeniem postępowań w sprawach o wykroczenia oceniono pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości³.

Na podstawie danych statystycznych wygenerowanych z Centralnej Bazy Danych EWIDA⁴ (moduł Rejestr spraw o wykroczenia) ustalono, że w PSG w okresie objętym kontrolą, tj. od 1.01.2024 r. do 31.12.2024 r., zakończono 144 postępowania w sprawach o wykroczenia. W 67 postępowaniach zastosowano środek oddziaływania

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 224, zwana dalej ustawą o kontroli.

² Zwana dalej również PSG lub placówką.

³ Przyjęto trzystopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Zwana dalej również CBD EWIDA.

wychowawczego w postaci pouczenia określonego w art. 41⁵ ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – *Kodeks wykroczeń*⁶, w 49 postępowaniach skierowano wnioski do sądu o ukaranie, w 19 postępowaniach nałożono mandaty karne, natomiast 9 postępowań umorzono na podstawie art. 5 § 1 pkt 4⁷ ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*⁸.

Zgodnie z przyjętą próbą kontroli⁹ sprawdzeniu poddano 68 postępowań, wśród których zgodnie z danymi zaewidencjonowanymi w CBD EWIDA: 34¹⁰ postępowania zakończono pouczeniem z art. 41 kw, 25¹¹ zakończono skierowaniem wniosku do sądu o ukaranie oraz 9¹² umorzono.

Stwierdzono, że organizacja oraz działalność służbowa objęta przedmiotem kontroli znalazły odzwierciedlenie w Wewnętrznym Podziale Zadań¹³ oraz szczegółowych zakresach obowiązków i uprawnień¹⁴ osób funkcyjnych oraz na stanowiskach wykonawczych realizujących zadania związane z prowadzeniem postępowań w sprawach o wykroczenia. Ww. zadanie przypisano funkcjonariuszom Grupy Operacyjno-Śledczej¹⁵ w SZOiU oraz ujęto je w WPZ jako właściwe dla GOŚ. Powyższe oceniono pozytywnie. Ustalono jednak, że w PSG nie wypracowano właściwych mechanizmów dotyczących współpracy pomiędzy wewnętrznymi komórkami organizacyjnymi, co wpłynęło na realizację kontrolowanych zadań. Uznano to za uchybienie w kontekście kryterium rzetelności. Ponadto stwierdzono, że zakres upoważnień wydanych zastępcom Komendanta PSG do występowania z wnioskiem o ukaranie do sądu za wykroczenia pozostające we właściwości SG, nie uwzględniał delegowania tego uprawnienia organu w pełnym zakresie. Powyższe również uznano za uchybienie w kontekście kryterium rzetelności.

Ustalono, że w PSG rejestracja postępowań wyjaśniających w systemie CBD EWIDA w zakresie ich wszczęcia i zakończenia odbywała się bez zachowania chronologii, a także z błędnymi datami (późniejszymi niż faktyczna data wszczęcia i zakończenia), co zostało uznane za nieprawidłowość w kontekście kryterium rzetelności. Stwierdzono również błędy przy rejestracji postępowań w zakresie

⁵ „W stosunku do sprawcy czynu można poprzestać na zastosowaniu pouczenia, zwróceniu uwagi, ostrzeżeniu lub na zastosowaniu innych środków oddziaływania wychowawczego.”

⁶ Dz. U. z 2025 r. poz. 734, zwany dalej również kw.

⁷ „Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy nastąpiło przedawnienie orzekania.”

⁸ Dz. U. z 2025 r. poz. 860, zwany dalej również kpow.

⁹ Nie mniej niż 50% postępowań w sprawach o wykroczenia zakończonych w okresie objętym kontrolą.

¹⁰ W tym, nie mniej niż 5, gdzie ujawnione wykroczenie zostało określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2024 r. poz. 475 ze zm.), zwana dalej ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

¹¹ W tym 1, gdzie ujawnione wykroczenie zostało określone w ustawie z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze (Dz. U. z 2023 r., poz. 2110 ze zm.), zwana dalej ustawą Prawo lotnicze.

¹² 100% postępowań w sprawach o wykroczenia zakończonych odstąpieniem od skierowania sprawy o wykroczenie do organu orzekającego (4 postępowania) i umorzeniem postępowania art. 5 § 1 kpow (5 postępowań).

¹³ Zwany dalej również WPZ.

¹⁴ Zwane dalej również SZOiU.

¹⁵ Zwana dalej GOŚ.

podstawy prawnej ich zakończenia, co uznano za uchybienie w kontekście kryterium rzetelności.

Stwierdzono, że w 4 skontrolowanych postępowaniach wyjaśniających nie zachowano chronologii działań, gdyż czynności w sprawach o wykroczenia podejmowano przed otrzymaniem formalnej informacji o ujawnionych wykroczeniach z innej komórki organizacyjnej placówki, co uznano za uchybienie w kontekście kryterium rzetelności. Natomiast w 5 postępowaniach wyjaśniających stwierdzono duże rozbieżności czasowe pomiędzy zakończeniem KLZ, sporządzeniem notatek urzędowych przez funkcjonariuszy Zespołu do spraw Kontroli Legalności Zatrudnienia¹⁶ Grupy do Spraw Cudzoziemców¹⁷ informujących funkcjonariuszy GOŚ o popełnionych wykroczeniach oraz podejmowaniem czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia, co uznano za uchybienie w kontekście kryterium rzetelności.

Niedokumentowanie przedłużenia prowadzenia czynności wyjaśniających powyżej miesiąca w 17 postępowaniach wyjaśniających (tj. 25% skontrolowanych) uznano za nieprawidłowość w kontekście kryterium rzetelności.

W przypadku ujawnienia zdarzenia, w którym stwierdzano wykroczenie, prawidłowo dokonywano kwalifikacji prawnej czynu, a wykroczenia były kończone adekwatnie do ustaleń poczynionych w toku podjętych czynności wyjaśniających. Powyższe oceniono pozytywnie.

Za nieprawidłowość w kontekście kryterium legalności i rzetelności uznano również wszczynanie postępowań wyjaśniających (rejestrowanych w CDB EWIDA) po zastosowaniu środka wychowawczego w postaci pouczenia określonego w art. 41 *kw* bezpośrednio po stwierdzeniu wykroczenia. Dotyczyło to 29 postępowań wyjaśniających, pomimo że zgodnie z art. 54 § 1 *kpow*, postępowanie prowadzi się w celu ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku.

Stwierdzono, że w 31 przypadkach, gdzie postępowanie zakończono zastosowaniem pouczenia z art. 41 *kw*, nie odnotowano informacji, czy w czynnościach w sprawach o wykroczenie prowadzonych wobec cudzoziemców brał udział tłumacz, lub czy nie zachodziła potrzeba jego udziału, co uznano za uchybienie w kontekście kryterium legalności i rzetelności.

Ustalono również, co do zasady wnioski o ukaranie składane do sądu były sporządzane prawidłowo, jednak w 1 przypadku wniosek został niepodpisany przez organ. Dodatkowo zawierał on błędny PESEL obwinionego oraz nie zawierał on pełnej daty sporządzenia dokumentu. Powyższe zostało uznane za nieprawidłowość w kontekście kryterium legalności i rzetelności.

¹⁶ Zwany dalej ZdsKLZ.

¹⁷ Zwana dalej GdsC.

Stwierdzono również, że zakres wydanego SZOiU zastępcy Komendanta PSG ograniczony został do nadzorowania wniosków do właściwego sądu o ukaranie cudzoziemców, którzy wykonywali pracę bez zezwolenia, oraz o ukaranie pracodawców, którzy powierzyli wykonywanie pracy cudzoziemcom bez wymaganych zezwoleń i nie uwzględniał wniosków o ukaranie do sądu za inne wykroczenia pozostające we właściwości SG. Powyższe uznano za uchybienie w kontekście kryterium rzetelności.

Nadzór służbowy w obszarze realizacji czynności związanych z przeprowadzaniem postępowań w sprawach o wykroczenia był niewystarczający, gdyż nie doprowadził do wykrycia i wyeliminowania stwierdzonych uchybień oraz nieprawidłowości, co uznano za nieprawidłowość w kontekście kryterium rzetelności. Natomiast sposób dokumentowania nadzoru niezawierający dyspozycji, uwag osób funkcyjnych w toku czynności wyjaśniających, uznano za uchybienie w kontekście kryterium rzetelności i celowości.

VIII. Wnioski i zalecenia pokontrolne.

W związku z ustaleniami kontroli, polecam wprowadzić, w ramach funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, mechanizmy zapewniające:

1. Skuteczną poprawę organizacji i współpracy pomiędzy wewnętrznymi komórkami organizacyjnymi PSG, zapewniającą sprawny i bezzwłoczny obieg dokumentacji przy realizacji czynności związanych z ujawnionymi wykroczeniami.
2. Poprawną rejestrację w CBD EWIDA czynności wyjaśniających prowadzonych w związku z ujawnionymi wykroczeniami, uwzględniających chronologię odnośnie dat ich wszczęcia i zakończenia, a także właściwe podstawy prawne mające zastosowanie do ich zakończenia.
3. Obligatoryjne dokumentowanie w trakcie czynności wyjaśniających:
 - a) informacji w jakim języku porozumiewano się z cudzoziemcem oraz czy w czynnościach brał udział tłumacz lub też jego uczestnictwo było zbędne z uwagi na to, że cudzoziemiec znał język polski,
 - b) przedłużenia - powyżej miesiąca - instrukcyjnego terminu prowadzenia czynności wyjaśniających, które powinno następować w uzasadnionych okolicznościach po akceptacji osób nadzorujących.
4. Wnikliwą weryfikację dokumentacji prowadzonych czynności wyjaśniających przez osoby nadzorujące, w celu wyeliminowania potencjalnych błędów.
5. Nadzór nad wszystkimi wnioskami o ukaranie do sądu pozostającymi we właściwości SG poprzez ich uwzględnienie w SZOiU i upoważnieniu zastępcy komendanta PSG odpowiedzialnego za nadzór nad realizacją zadań wykonywanych przez GOŚ.
6. Skuteczniejszy nadzór nad realizacją zadań związanych z realizacją czynności związanych z prowadzeniem postępowań o wykroczenia.